

կարգացէք, ատկէ քաղուածք ըրէք, ատկէ բօսեցէք, Եւ այն ատեն վստահ եմ թէ շատ հարստացած և ճոխացած պիտի գտնէք դուք զձեզ և շատ արդիւնաւոր և յաջող պիտի գտնէք ձեր գործը և պիտի փառաւորէք զԱստուած որմէ շնորհուած է ձեր և մեր սիրելի Սբ. Գրքը :

Զէյթուն

Ա. Յ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՅՈՐԵՆԵԱՆ ՏԱՐԻՆ

Հայոց գիրի գիւտին 1,500ամեակը և Հայ Տպագրութեան 400ամեակը տօնելու համար, ինչպէս յայտնի է, Կովկասի և Ռուսաստանի Հայութեան մէջ մեծամեծ պատրաստութիւններ կը յետադիմէին : Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր պատուակալ նախագահութեան տակ Էջմիածնի մէջ յանձնաժողով մը կազմած էր, գործօն նախագահութեամբ Գալուստ սակաւագ Տ. Մկրտիչեանի, որ Հայ բանասիրութեան մէջ շատ ծանօթ զէմք մըն է և Հայ տառերու 1,500ամեակին այս տարի լրանալուն բանասիրական փաստերն առաջին անգամ հրատարակ հանողը : Միւսներն տօնը կատարելու համար Թիֆլիսի մէջ ալ տեղւոյն Հրատարակչական Ընկերութիւնը նախաձեռնութիւնն ստանձնած և կազմած էր յանձնաժողով մը : Թիֆլիսի յանձնաժողովին ծրագրին համաձայն, տօնը պիտի կատարուէր Նոյ. 26ին, իսկ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Էջմիածնի Յանձնաժողովի որոշումով, այդ տօնախմբութեան օր որոշած էր Հոկտ. 13ը : Գարձեալ Թիֆլիսի յանձնաժողովը որոշած էր համազգային հանգանակութեամբ կազմել զբազան ֆէմ մը, մինչ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կը հրամայէր կազմել զպրոցական ֆէմ մը : Այս իրար չէզոքացնող որոշումները բնական է որ յառաջ պիտի բերէին պայքար մը Էջմիածնի և Թիֆլիսի յանձնաժողովներուն կուսակիցներուն միջև : Թիֆլիսի երկու թերթերը, Մշակ և Հօբէրն, երկու կուսակցութեանց արտայայտիչը եղան, և իրարու հետ երկար ատենէ ի վեր կը պայքարին : Մշակ կը պաշտպանէ Էջմիածնի յանձնաժողովին կարգադրութիւնները և Հօբէրն՝ Թիֆլիսի : Մշակ միայն վերջերս ընդգրկմադիրներու՝ տօնակատարութիւնը յետաձգելու առաջարկին համարիտ էր, բայց ո՛չ միայն մինչեւ Նոյ. 26, այլ աւելի ուշ ըլլալու պայմանով, մասնաւորապէս Հոկտ. 13ը շատ մօտ ըլլալուն, և Թրքահայք իրենց արդի տաղնապին մէջ մասնակցելու արամադիր ըլլալուն համար :

Վերջերս Էջմիածնի յանձնաժողովի անդամներէն Մատթէոս Վրդ. Թիֆլիս եկած ըլլալով, Թիֆլիսի յանձնաժողովն ուզած էր իր միջոցաւ Էջմիած-

նի հետ յարաբերութեան մտնել և իրաւախոհութեան զալ յորելանի օրուան համար :

Աս ձեռնարկը յոյս ներշնչած էր թէ ազգային քաղաքակրթութեան այս մեծ տօնին շուրջը համաձայնութիւն մը յառաջ բերէր, սակայն Թիֆլիսէն հասած թերթերէն կը տեղեկանանք թէ այս ձեռնարկը վիժած է և Էջմիածնի յանձնաժողովը Մատթէոս Վրդ.ի միջոցաւ եղած առաջարկները լսելէ յետոյ որոշած է՝

1. Ամբողջ տարի մը, այն է 1912 Հոկտ. 13էն մինչև 1913 Հոկտ. 12, համարել յորելանական տարի, ի յիշատակ Հայ գիրերու գիւտին 1,500ամեակին և Հայ Տպագրութեան 400ամեակին :

2. Յօրելանին բացումը կատարել հանդիսաւորապէս առաջիկայ Հոկտ. 13ին, Սբ. Թարգմանչաց տօնին օրը :

3. Յօրելանին հանդիսաւոր փակումը կատարել 1913 Հոկտ. 12ին, գարձեալ Սբ. Թարգմանչաց տօնին օրը, հրաւիրելով հաղէսին՝ ըստ նշանաւոր հայագէտները, բանասէրները, առանց դաւանութեան խտրութեան, ինչպէս և օտարազգի նշանաւոր հայագէտները, նաեւ ազգային բոլոր կրթական, լուսաւորական, բարեգործական, գիտական և կուլտուրական հաստատութեանց ներկայացուցիչները :

4. Ամբողջ տարուան ընթացքին մէջ կատարել հանգանակութիւն յօգուտ դպրոցական ֆէմի, ըստ առանձին հրահանգի, որ կը մշակուի հանգանակութեան թոյլատուութիւնը Փոխարքայէն ստանալէ յետոյ :

5. Ամբողջ տարուան ընթացքին յարաբերութեան մէջ մտնել բոլոր հաստատութիւններու հետ, որպէս զի 1913 Հոկտ. 12ի հանդէսը ըլլայ արդարեւ համաժողովրդական և համազգային :

Էջմիածնի յանձնաժողովին այս որոշումը հաստատուած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն : Սակայն եթէ մինչև այս առաջիկայ Հոկտ. 13ը նորանոր աւելի յուզիչ տեղեկութիւններ հասնին Թուրքիոյ Հայոց մասին, այդ պարագային հանդէսը կարող է փակուիլ ի նշան սուգի ու բողոքի :

Էջմիածնի յանձնաժողովը այս առթիւ մշակած է ծրագիր մը որ բաժնուած է երկու մասի. — 1. Էջմիածնէն դուրս կատարելի տօնակատարութիւնը, 2. Էջմիածնի մէջ կատարուելիք հանդէսները : Սբ. Էջմիածնէն դուրս պիտի տօնուի այսպէս,

1. Բոլոր եկեղեցիներուն մէջ Սեպտեմբերի 30ին և Հոկտ. 7ին կիրակի օրերը ծանուցում ընել ժողովուրդին՝ Հոկտեմբերի 13—14ին կատարուելիք հանդէսներուն մասին :

2. Հոկտ. 13ին, շաբաթ, Թարգմանչաց տօնի օրը հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել և քարոզին մէջ բացատրել երկու մեծ տօներու պատմական նշանակութիւնը, դրուատելով Սբ. Մեսրոպի և Սբ. Սահակի, Թարգմանչաց և տպագրութեան արուեստի զլխաւոր վաստակաւորներու յիշատակը: Պատարագէն յետոյ հոգեհանդիստ ընել Հայ դրականութեան և տպագրութեան վաստակաւորներուն համար: Պատարագին և հոգեհանդիստեան ներկայ պիտի ըլլան եկեղեցական, դպրոցական և ազգային հաստատութիւններու ներկայացուցիչներն ու վարչութիւնները, ամբողջ կազմով աշակերտութեան հետ:

3. Հոկտեմբեր 14ին, Կիրակի, հանդիսաւոր պատարագ և ապա Հայրապետական մաղթանք, նոյն կազմով:

Պատարագէն յետոյ, ցերեկը կամ երեկոյեան տեղական յարմարութեան համաձայն պիտի կատարուի դպրոցական հանդէս, եկեղեցական, կրթական և այլ ազգային հաստատութիւններու, պաշտօնատար անձներու ներկայութեամբ: Հանդէսը պիտի բացուի «Հայր մերով» և ճեմանեալ Մովսէսի Թարգմանչաց շարականով: Պիտի ըլլան պատշաճ բանախօսութիւններ տօնին նշանակութիւնը բացատրող, մէջընդմէջ ստանաւորներով, երգերով և նուագածութեամբ, ուր որ կարելի է:

Հանդէսին սկիզբը կամ վերջը աշակերտութեան ձրիապէս կը բաժնուին Մայր Աթոռին այդ աթիւ հրատարակած հանրամատչելի գրքոյկները: Դպրոցական վարչութիւնները կարող են իրենց կողմէն ևս յարմար նուէրներ, գիրքեր, պատկերներ տալ սաներուն:

Բ. Էջմիածնի մէջ պիտի տօնուի հետեւեալ ձևով:

Ուրբաթ, Հոկտեմբերի 12ի երեկոյեան Ն. Վեհափառութիւնը հանդիսաւոր թափօրով կ'իջնէ Մայր Տաճար, ուր տեղի կ'ունենայ նախատօնակ' Սբ. Թարգմանչաց յիշատակին: Հետեւեալ օրը, Հոկտ. 13, հանդիսաւոր դնացք Ն. Վեհափառութեան յՉալկան ուղեկցութեամբ ամբողջ միաբանութեան և պատգամաւորութիւններու:

Պատարագ Սբ. Մեսրոպի գերեզմանին վրայ: Հայրապետական մաղթանք: Պատարագէ յետոյ պատգամաւորներու բանախօսութիւններ, հեռագիրներու և ուղերձերու ընթերցում Սբ. Մեսրոպի եկեղեցւոյն բակին մէջ:

Կիրակի, Հոկտ. 14ին Մայր Տաճարի իջման սեղանին վրայ հանդիսաւոր պատարագ, ապա հոգեհանդիստ գրի և տպագրութեան վաստակաւորներու

յիշատակին: Նոյն օրը պատարագէն յետոյ պիտի ըլլայ ցերեկոյթ երաժշտութեամբ և երգեցողութեամբ: Շաբաթ և կիրակի երեկոյ հրավառութիւն և երաժշտութիւն Վանքի և Ճեմարանի բակին մէջ: Այս յայտագրէն շատ պարզ կ'երեւայ թէ յոբելեանի հանդէսներուն միայն սկզբնաւորութիւնն և բացումը պիտի կատարուի Հոկ. 13ին և ամբողջ տարւոյն ընթացքին այլեւայլ տեղեր պիտի շարունակուին հանդէսները:

Էջմիածնայ Հոկտ. 13ի տօնակատարութիւնը կրօնական բացում մը միայն պիտի ըլլայ, և բուն յոբելեանական հանդէսը պիտի կատարուի համագային ընդհ. նշանակութեամբ 1913 Հոկտ. 12ին, ինչ որ ամէն կողմերուն ալ գոհացում առնող կարգադրութիւն մըն է: «Բէւաւորէն»

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԻՆ

ՊԱՏՃԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Զննուորակա՝ Պատժական Օրէնքին հետեւեալ տրամադրութիւնները կը հաղորդուին ձեռնհաս պաշտօնարանին կողմէ:

Յօդ. 1. Երբ զէնքի տակ գտնուող Ինթիաթ, Բէտիֆ ու Մուսթահֆըզ զինուորները յանցանք մը գործեն, անոր տեսակին ու աստիճանին համաձայն ըստ օրինի կը պատժուին յանցաւոր Նիզամիէներու պէս:

Յօդ. 2. Երբ Ինթիաթները, Բէտիֆներն ու Մուսթահֆըզները իրենց պատկանած վաշտին կեդրոնը հաւաքուելու և անոնց զրկուելիք տեղերը որոշուելու ատեն ներկայ չըլլան, բացակայութիւններն հաստատուած օրէն միջուկ կամ մանկու և կամ բոնի իրենց պատկանած վաշտերը տարուելու օրը անցած օրերը բացակայութեան միջոց մը ըլլալով, վերոյիշեալ զինուորներն իրբեւ պատիժ նոյն միջոցին երկու անգամը, և իրենց ներկայացած օրէն միջուկ իրենց ընկերներուն արձակման ժամանակը անցնելիք միջոցին կրկին անգամը պիտի ծառայեն:

Յօդ. 3. Այն Ինթիաթները, Բէտիֆներն և Մուսթահֆըզները որ իրենց պատկանած վաշտին քանի անգամներ զէնքի տակ կոչուելուն ներկայ չըլլան, իւրաքանչիւր անգամին համար վերոգրեալ պատիժներուն ամէնուն ալ պիտի ենթարկուին, որքան ալ ըլլայ տեւողութիւնը:

Յօդ. 4. Պատերազմի ատեն ծառայութեան մէջ գտնուող ու փախչող ենթասպաները, տասնապետներն և զինուորները վեց ամիս չլթայակապ թիապարտութեան կը դատապարտուին և նորէն զինուոր կը գրուին: